

EKONOMICKÁ EFEKTÍVNOSŤ OCEŇOVANIA ZÁSOb V PODNIKU

ECONOMIC EFFICIENCY OF INVENTORY VALUATION IN THE FIRM

Katarína Teplická

Abstract: The article deals with the valuation method of stocks in the company. Stocks represent a short-term business asset, which it uses as a production factor in the production process. Stock valuation method affects company costs and profit enterprise which affects the efficiency and competitiveness of the company.

Keywords: stocks, asset, profit, valuation methods.

Abstrakt: V príspevku sa venujeme spôsobom oceňovania zásob v podniku. Zásoby predstavujú krátkodobý majetok podniku, ktorý podnik používa ako výrobný faktor vo výrobnom procese. Metódy oceňovania zásob ovplyvňujú náklady podniku a zisk podniku čo má vplyv na efektívnosť a konkurencieschopnosť podniku.

Kľúčové slová: zásoby, majetok, zisk, metódy oceňovania.

ÚVOD

Zásoby predstavujú druh krátkodobého majetku, ktorý vo výraznej miere ovplyvňuje výsledok hospodárenia podniku a tvorbu zisku. V praxi sa oceňovanie zásob viaže na zákon o účtovníctve. V mnohých prípadoch firmy neriešia otázku oceňovania jednotlivých druhov zásob, ale riadia sa metódou oceňovania, ktorá im najviac vyhovuje, alebo je zaužívaná v podniku. Zásoby predstavujú majetok podniku, ktorý vzhľadom k účelu, za ktorým boli obstarané, nemajú dlhodobý charakter. Ich optimálna veľkosť zabezpečuje úspešnosť výrobnú a podnikateľskú činnosť. Pri rozhodovaní o tom, koľko a aké zásoby sú potrebné pre efektívny priebeh podnikateľskej činnosti sú rozhodujúcimi faktormi napr. veľkosť podniku, druh a rozsah jeho činnosti, technologické postupy výroby, situácia na trhu surovín a ďalšie činitele. Zásobami sú surovinové zásoby – materiál, suroviny, náhradné diely, pohonné hmoty apod., zásoby vlastnej výroby – nedokončená výroba, polotovary vlastnej výroby, hotové výrobky, zvieratá, dodávateľské zásoby – tovar.

METÓDY OCEŇOVANIA ZÁSOb

Oceňovanie zásob pri výdaji do spotreby sa uskutočňuje na základe metód, ku ktorým patria metóda **FIFO** (first in – first out; prvý dnu – prvý von), **LIFO** (last in – first out; posledný dnu – prvý von), **AC** (average cost; priemerne náklady; vážený aritmetický priemer). Okrem týchto základných metód oceňovania zásob poznáme aj ďalšie metódy, ktoré sa v praxi vyskytujú menej napr. metóda **HIFO** – (Highest In – First Out) (pre ocenenie úbytku zásob sa používa najvyššia cena, teda hodnota najdrahších zásob), metóda **LOFO** – (Lowest In – First Out) (pre ocenenie úbytku zásob sa používa najnižšia cena, teda hodnota najlacnejších zásob), metóda **NIFO** – (Next In – First Out) (nasledujúci dnu/prvý von). Každá z metód oceňovania zásob má svoje výhody a nevýhody a podniky majú právo výberu konkrétnej metódy, čo ovplyvňuje hodnoty položiek nákladov podniku na oceňovanie zásob pri výdaji do spotreby. Najčastejšie používané oceňovacie metódy zásob v trvalom systéme zásobovania sú FIFO, LIFO, AC.

OCENENIE METÓDOU FIFO

Zásoby, ktoré boli na sklade prvé (prvé prírastky zásob), budú aj zo skladu prvé vydané. Zostávajúce zásoby, ktoré vstupujú do súvahy, sú ocenené na základe ceny zásob, ktoré boli získané alebo vyprodukované v nedávnom čase a preto sa približujú trhovej cene alebo reprodukčnej cene zásob na sklade. Hodnota vydaných zásob v množstve 750 ks bude ocenená na 8 175 €.

Tab. 1: Oceňovanie zásob pomocou metódy FIFO.

Text	Prírastok			Úbytok			Zostatok		
	ks	€/ks	€	ks	€/ks	€	ks	€/ks	€
Začiatkový stav							200	10	2000
Prírastok (300)	300	11	3300				200	10	2000
							300	11	3300
Úbytok (400)				200	10	2000			
				200	11	2200	100	11	1100
Prírastok (400)	400	11,5	4600				100	11	1100
							400	11,5	4600
Úbytok (350)				100	11	1100			
				250	11,5	2875	150	11,5	1725
Konečný zostatok				750		8175	150		1725

OCENENIE METÓDOU LIFO

Predpokladá sa, že tie zásoby, ktoré prišli do skladu posledné (posledné prírastky zásob), sa vydajú zo skladu ako prvé. Zásoby zostávajúce na sklade sú ocenené na úrovni cien skoršieho obstarania zásob. Hodnota vydaných zásob v množstve 750 ks bude ocenená na 8 325 €.

Tab. 2: Oceňovanie zásob pomocou metódy LIFO.

Text	Prírastok			Úbytok			Zostatok		
	ks	€/ks	€	ks	€/ks	€	ks	€/ks	€
Začiatkový stav							200	10	2000
Prírastok (300)	300	11	3300				300	11	3300
							200	10	2000
Úbytok (400)				300	11	3300			
				100	10	1000	100	10	1000
Prírastok (400)	400	11,5	4600				400	11,5	4600
							100	10	1000
Úbytok (350)				350	11,5	4025	50	11,5	575
							100	10	1000
Konečný zostatok				750		8325	150		1575

OCENENIE ZÁSLOB METÓDOU AC

Pri tejto metóde sa mení cena zásob na sklade pri každom novom nákupe. Vždy sa vypočíta váženým aritmetickým priemerom nová jednotková cena, ktorou sa oceňujú aj vydávané zásoby zo skladu (úbytky zásob). Hodnota vydaných zásob v množstve 750 ks bude ocenená na 8202 €.

Tab. 3: Oceňovanie zásob pomocou metódy AC.

Text	Prírastok			Úbytok			Zostatok		
	ks	€/ks	€	ks	€/ks	€	ks	€/ks	€
Začiatkový stav							200	10	2000
Prírastok (300)	300	11	3300				500	10,6	5300
Úbytok (400)				400	10,6	4240	100	10,6	1060
Prírastok (400)	400	11,5	4600				500	11,32	5660
Úbytok (350)				350	11,32	3962	150	11,32	1698
Konečný zostatok				750		8202	150		1698

Na základe použitých metód oceňovania môžeme konštatovať, že pri rovnakom množstve vydaných zásob je ocenenie v položke nákladov rôzne. Najnižšia hodnota zásob je pri metóde FIFO, naopak najvyššia hodnota nákladov sa premietne pri metóde LIFO.

Zisťovali sme dopad oceňovania na výsledok hospodárenia podniku (tab.4), dopracovali sme sa k zisteniam, že pri oceňovaní metódou FIFO dosiahne firma najvyšší výsledok hospodárenia vo forme zisku. Pri tomto zjednodušenom výpočte zisku môžeme vidieť, že voľba metódy oceňovania môže v konečnom dôsledku ovplyvniť výšku zisku.

Tab. 4: Zjednodušený výkaz ziskov a strát.

Ukazovateľ	FIFO	LIFO	AC
Tržby z predaja (750x15)	11250	11250	11250
Náklady – Úbytok zásob	8175	8325	8202
Ostatné náklady	2200	2200	2200
Výsledok hospodárenia zisk	875	725	848

Podniky musia prihliadať pri stanovení oceňovacej metódy na zmeny cien pri obstarávaní zásob, čím sa zmeny v oceňovaní premietnu výraznejšie a tým výraznejší vplyv to bude mať pri používaní jednotlivých metód.

Na základe výsledkov oceňovania zásob jednotlivými metódami môžeme konštatovať, že najlepšie výsledky vykazuje metóda oceňovania zásob FIFO, pretože reálne zobrazuje cenu zásob, ktorou sa zásoby oceňujú pri výdaji do spotreby a korešponduje to s cenou zásob pri ich obstaraní. Výber vhodnej metódy oceňovania zásob je v kompetencii každého podniku a preto by bolo vhodné v rámci riadenia zásob v podnikoch zaviesť simulačný nástroj, ktorý by namodeloval výsledky oceňovania zásob jednotlivými metódami a najvyšší podiel zisku by bol kritériom pre zvolenie príslušnej metódy.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] TEPLICKÁ, Katarína: *Základy manažérskeho účtovníctva*. Košice: edičné stredisko fakulty BERG, 2009. 100 s., ISBN 978-80-553-0277-5
- [2] DRAHOTSKÝ, I.- ŘEZNÍČEK, B.: *Logistika: procesy a jejich řízení*. Brno: Computer press, 2003. 334 s., ISBN 80-7226-521-0
- [3] TARABOVÁ, Z.: *Moderné prístupy k riadeniu zásob*. Logistický monitor ISSN 1336-5851
- [4] KÁDÁROVÁ, J., KÁDÁR, G.: *Úloha inovácií pre rast konkurencieschopnosti podniku*. In: *Manažment - Teória, výučba a prax 2009*. - Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl M. R. Štefánika, 2009 S. 145-151. ISBN 9788080403737

Kontakt:

Doc. Ing. Katarína Teplická, PhD.

Fakulta BERG, TU Košice

email: katarina.teplicka@tuke.sk